

Tengere grasjuffer profit

De tengere grasjuffer leeft een verborgen bestaan en is vrij zeldzaam, maar 2024 was een geweldig jaar voor deze libel. Veel locaties waren tijdelijk geschikt en daar maakte de tengere grasjuffer dan ook dadelijk gebruik van. Laten we eens kijken hoe dat zit.

Naar de tengere grasjuffer moet je altijd even zoeken. Voor je er erg in hebt, zie je hem over het hoofd. Hij lijkt namelijk erg veel op het veel algemenere lantaarntje. Hij wel, maar zij kan wel degelijk opvallen. Pas uitgeslopen vrouwtjes zijn namelijk fel oranje (vorm *aurantiaca*). Dat duurt totdat ze geslachtsrijp zijn, zo'n zes tot twaalf dagen, afhankelijk van de temperatuur en het voedselaanbod. Daarna kleuren ook de vrouwtjes onopvallend groen of blauw. En in tegenstelling tot de mannetjes hebben zij geen "lantaarntje" aan het einde van het achterlijf.

Tekst:

Gerdien Bos

De Vlinderstichting

Bram Borkent

CBS

Herkenning

Waar moet je op letten als je de tengere grasjuffer wilt onderscheiden van het lantaarntje? Bij de mannetjes is het verschil goed te zien, als je maar weet waar je op moet letten. Het lantaarntje heeft zijn "achterlichtje", het blauw gekleurde stukje achterlijf, op segment 8. Daarna komt nog een duidelijk stukje zwart (segment 9 en 10). Bij de tengere grasjuffer is dat blauwe achterlichtje verder naar achteren verschoven. Vooral segment 9 is blauw, met een klein stukje van segment 8. Het tiende achterlijfssegment daarachter is wel weer zwart, maar dat is klein en onopvallend.

Jonge vrouwtjes zijn, zoals gezegd, niet met andere soorten te verwarren door de oranje kleur. Oudere

vrouwtjes lijken op vrouwtjes van het lantaarntje, maar zijn daarvan te onderscheiden doordat ze helemaal geen "achterlichtje" hebben.

André den Ouden

Oranje vorm van de tengere grasjuffer (jong vrouwtje).

Leefgebied

De tengere grasjuffer is een typische pioniersoort en het voorkomen is dus grillig. Ze kunnen zich bijvoorbeeld voortplanten in ondergelopen weilanden en karrensporen. Plekken die het ene jaar geschikt waren, zijn dat een volgend jaar misschien niet meer en andersom. Het meest komt de soort voor bij ondiepe wateren (20 cm) met rechtopstaande stengels zoals grassen, zeggen of biezen. De vegetatie moet heel open zijn, met slechts een bedekking van 10-40%. Tussen de stengels vliegen de tengere grasjuffers

André den Ouden

Segment 8

André den Ouden

Segment 9

Segment 8

Bij de tengere grasjuffer (rechts) is het blauwe "achterlichtje" meer naar achteren geschoven dan bij het lantaarntje (links).

deert van nat én droog

rond, op zoek naar prooien of naar een partner om mee te paren.

Het ondiepe water heeft als voordeel dat het snel opwarmt. Door deze hoge watertemperatuur kunnen de larven zich snel ontwikkelen. Een ander voordeel is dat in deze ondiepe wateren vaak geen vissen leven, wel zo veilig voor de larven. En om het plaatje compleet te maken, hebben de larven in deze waterjes ook weinig last van concurrentie om voedsel met andere libellenlarven. Soorten die niet goed tegen droogval kunnen, overleven in deze plasjes namelijk niet. Want is het in de zomer droog en warm, dan is de kans groot dat het plasje tijdelijk helemaal opdroogt.

Twee generaties

De tengere grasjuffer heeft zo zijn eigen manier om met die droogval om te gaan. Als een van de weinige libellensoorten in Nederland heeft deze soort twee generaties. De dieren overwinteren als larve en beginnen in het voorjaar uit te sluipen. De eerste eitjes worden dan aan het begin van de zomer al gelegd. Als de omstandigheden goed zijn (lekker warm water) kunnen deze eitjes (en daarna de larven) zich razendsnel ontwikkelen en komt de tweede generatie in augustus van datzelfde jaar nog boven water. En laat het water dan maar droogvallen, dat deert ze niets. De imago's zoeken dan ergens anders wel weer een nieuw plekje om hun eitjes af te zetten. Overigens kunnen de eitjes een periode van droogte ook goed overleven. Dus lukt het niet om op tijd uit te komen en de levenscyclus in dezelfde zomer nog te voltooien, dan wachten ze gewoon een jaartje.

Nattigheid

Maar wat maakt nu dat juist 2024 zo'n goed jaar was voor de tengere grasjuffer? Mooi dat ze goed met droogval om kunnen gaan, maar het afgelopen jaar was toch juist extreem nat? Daar begon het inderdaad allemaal mee! Door de vele regenval vanaf augustus 2023 was er enorm veel nieuw leefgebied voor de tengere grasjuffer beschikbaar. Overal waren ondergelopen weilanden en ondiepe plasjes op plekken waar in andere jaren helemaal geen water staat. Prima omstandigheden voor de eerste generatie van de tengere grasjuffer. Later in de zomer werd het

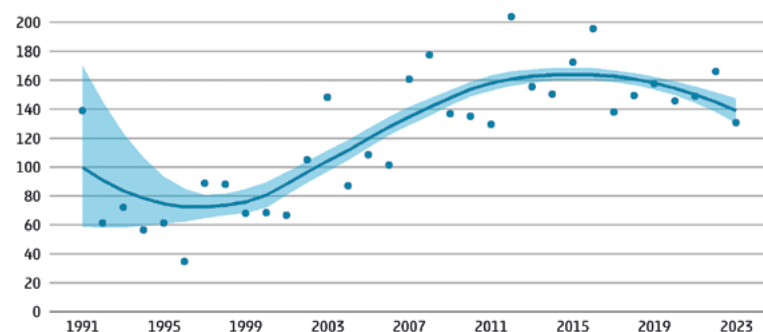

Gerdien Bos

Drassige graslanden zijn typisch leefgebied voor de tengere grasjuffer.

Tengere grasjuffer, Nederland

Index (1991=100)

Verspreidingstrend van de tengere grasjuffer uit het Landelijk Meetprogramma Libellen. De piekjaren 2012 en 2016 zijn duidelijk te zien. Het jaar 2024 is op moment van schrijven nog niet berekend en staat daarom niet in deze grafiek.

Bron: NEM (De Vlinderstichting, CBS), 2024.

eindelijk droog en warm, precies de juiste omstandigheden om de tweede generatie tot bloei te laten komen.

Precies hetzelfde zien we trouwens ook terug in 2016 en 2012. Beide waren goede jaren voor de tengere grasjuffer. En beide jaren begonnen heel erg nat en hadden later in de zomer een periode met warm en droog weer. Over 2016 zei het KNMI toentertijd zelfs dat 'de eerste helft van het jaar de op één na natste ooit gemeten was'. Conclusie: de tengere grasjuffer houdt wel van die extreem natte omstandigheden, als ze maar gecompenseerd worden door een warme en droge tweede helft van de zomer. ●